



Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu


MEDYCYNA W CIENIU NAZIZMU

redakcja Michał Musielak, Katarzyna B. Głodowska

Poznań 2015

Przedkładana Czytelnikom książka ma generalnie na celu ukazanie przyczyn oraz przebiegu, a także społecznych oraz moralno-etycznych skutków jednej z najstraszniejszych w historii nowożytnej Europy zbrodni, jaką było dokonane w Niemczech, Austrii oraz na ziemiach okupowanej Polski wysterylizowanie, a później zagazowanie przez system nazistowski tysięcy chorych psychicznie i niepełnosprawnych. Autorzy starają się przedstawić w swoich analizach wpływ modnej w pierwszej połowie XX wieku ideologii, zwanej eugeniką bądź higieną ras, która spowodowała, że środowisko medyczne w Trzeciej Rzeszy szeroko zaangażowało się w zamordowanie osób chorych psychicznie. Także na przykładzie różnych szpitali i oddziałów psychiatrycznych w Niemczech oraz krajach okupowanych autorzy ukazują przebieg eksterminacji i postawę personelu medycznego wobec pacjentów psychiatrycznych. Ważną część książki stanowią prace, w których przeanalizowano funkcjonowanie systemu opieki zdrowotnej w obozach koncentracyjnych i przedstawiono heroiczną postawę więźniarskiego personelu medycznego, któremu udało się ocalić życie wielu więźniom. Celem osobnej części monografii jest ukazanie społecznych, prawnych i etycznych konsekwencji nazistowskich zbrodni popełnionych na osobach chorych i niepełnosprawnych, a także próba odpowiedzi na pytanie, jak współcześnie edukować społeczeństwo, szczególnie młode pokolenie, na temat udziału personelu medycznego w zagładzie pacjentów chorych psychicznie czy w przeprowadzaniu pseudo-medycznych eksperymentów na ludziach w obozach koncentracyjnych.

(Z przedmowy)

 wydawnictwo.ump.edu.pl

ISBN 978-83-7597-273-3

Spis treści

Przedmowa	13
---------------------	----

Eugenika i higiena ras a medycyna – inspiracje i konsekwencje

Marek Maciejewski

Z nienawiści do Żydów. Rozważania nad głównym komponentem światopoglądu Adolfa Hitlera	21
--	----

Michał Musielak

Higiena ras w Niemczech a środowisko medyczne w Polsce w okresie międzywojennym	38
---	----

Krzysztof Prętki

Niemiecka ustawa o ochronie przed potomstwem dziedzicznie chorym z 14 lipca 1933 roku w polskim czasopiśmiennictwie medycznym i społecznym okresu międzywojennego	58
---	----

Maciej Marszał

„Rasizm przeciw Słowiańszczyźnie” w myśli politycznej Karola Stojanowskiego (1930–1939)	70
---	----

Anna Słoniowska

Kontrowersje wokół idei <i>rassenhygiene</i> w eugenicie polskiej	82
---	----

Piotr Semków

Aniołowie śmierci i niewarci życia. Nazistowska eugenika i eutanazja wobec winy i kary	92
--	----

Piotr Madajczyk

Rozliczenie z eugeniką i higieną rasową po zakończeniu II wojny światowej	101
---	-----

Służba zdrowia na okupowanych przez Trzecią Rzeszę ziemiach polskich w latach 1939–1945

Johannes Vossen

Niemiecka publiczna służba zdrowia w Kraju Warty w latach 1939–1945	115
---	-----

Wojciech Ślusarczyk

Aptekarstwo bydgoskie w okresie II wojny światowej	124
--	-----

Psychiatria we władzy nazistów

Tadeusz Nasierowski

Eksterminacja osób chorych psychicznie w okupowanej Polsce . . . 141

Ingo Loose

Eksterminacja chorych w Kraju Warty. Stan badań i kontrowersje . . 155

Enno Schwanke

Okręgowy zakład opieki w Tiegenhof [Dziekanka] 168

Daria Czarnecka

Doświadczenia obozów koncentracyjnych – obozowa socjalizacja
i jej wpływ na rozwinięcie KZ-syndromu 184

Stefanie Coché

Granice „wspólnoty narodowej”: praktyka kierowania na leczenie
psychiatryczne w latach 1941–1945 195

Marco Gietema, Cecile aan de Stegge

Sytuacja w zakładzie psychiatrycznym Willem Arntsz Hoeve
w Holandii w latach 1940–1945 205

Personel medyczny w miejscach zagłady

Dorota Sula

Próby zorganizowania opieki medycznej w obozie koncentracyjnym
Gross-Rosen 215

Maria Ciesielska

Szpital więźniarski dla kobiet w KL Auschwitz-Birkenau 228

Monika Tomkiewicz

Zabiegi sterylizacji osób narodowości romskiej dokonywane
w szpitalach w Żłotowie i Bydgoszczy w latach 1943–1945 238

Georg Lilienthal

Polskie ofiary nazistowskiej eutanazji w Hadamar (1942–1945) . . . 248

Świat medyczny w obliczu ludobójstwa

Zdzisław Jezierski

Prof. med. Jan Olbrycht – ofiara i oskarżyciel zbrodni popełnionych
przez niemieckich lekarzy w obozie koncentracyjnym
Auschwitz-Birkenau 259

Stefan Konstańczak	
Naga egzystencja – „choroba głodowa” jako przedmiot badań medycznych w getcie warszawskim i obozach zagłady. Filozoficzne refleksje	271
Stanisław Antczak	
Specyfika ludobójstwa dokonanego przez Niemców z udziałem świata medycznego na tle rzezi Ormian u progu XX stulecia i masakry Tutsi u schyłku XX wieku Część 1: Ludobójstwo dokonane przez Niemców na tle rzezi Ormian u progu XX stulecia i masakry Tutsi u schyłku XX wieku. Podobieństwa	286
Stanisław Antczak	
Specyfika ludobójstwa dokonanego przez Niemców z udziałem świata medycznego na tle rzezi Ormian u progu XX stulecia i masakry Tutsi u schyłku XX wieku Część 2: Specyfika ludobójstwa dokonanego przez Niemców z udziałem świata medycznego	304

Pamięć i edukacja

Gerrit Hohendorf, Christof Beyer, Petra Fuchs, Annette Hinz-Wessels, Jens Thiel, Maïke Rotzoll	
Nowe miejsce pamięci i informacji o ofiarach nazistowskiej „eutanzji” – Tiergartenstraße 4 w Berlinie	321
Piotr Trojański	
„Zagłada Żydów” na studiach wyższych? O potrzebie nauczania o Holokauście na wszystkich poziomach edukacji	329
Katarzyna B. Głodowska	
Medycyna narodowego socjalizmu w programach nauczania na Uniwersytecie Medycznym w Poznaniu	340
Bibliografia	349
Spis ilustracji	369
Noty o autorach	371
Indeks osobowy	377